

Fra rådet til tinget

TEKNOLOGIRÅDETS NYHEDSBREV TIL FOLKETINGET

Nr. 264 | oktober 2009

Udgiver
Teknologirådet
Antonigade 4
DK - 1106 København K
Tel. 33 32 05 03
rtt@tekno.dk

Abonnement
Gratis pr. email
Tilmelding på:
rtt@tekno.dk
Tidligere nyheds-
breve findes på:
www.tekno.dk/rtt.htm

ISSN: 1602-4311

Borgere ønsker klimaaf tale nu

Borgere fra Danmark og hele verden er enige: Det er vigtigt at få en bindende aftale på COP15

-
Forpligtende aftale	>	De danske deltagere i World Wide Views on Global Warming ønsker en stærkt forpligtende aftale vedtaget på klimakonferencen i København. Alle lande skal deles om ansvaret, forskningen skal styrkes og der skal skaffes penge til hurtig spredning af grøn teknologi, også til de fattige lande.
Moderate danskere	>	De danske borgeres krav går videre end de fleste regeringer i verden – men de er dog mere moderate end borgernes krav i mange andre lande
Et redskab for globalt demokrati	>	Flere og flere vigtige beslutninger træffes globalt, langt fra de mennesker, de vedrører. Verdensborgerne har brug for et forum hvor de kan udvikle deres synspunkter og derfra sende signaler til verdens politikere. World Wide Views er et skridt på vej mod en global offentlighed

Dette nummer af Fra rådet til tinget bygger på Teknologirådets borgertopmøde om klima på Københavns Rådhus 26. september. Mødet var et af 44 borgermøder, som fandt sted i 38 lande i løbet af samme døgn. Resultaterne af World Wide Views kan ses på www.wwviews.org hvor man kan læse mere om hele projektet.

På et borgermøde i København den 26. september tog 100 danskere stilling til de svære spørgsmål om den globale opvarmning og de kommende beslutninger på FN's klimakonference i København i december. I det samme døgn fandt 43 andre fuldstændig tilsvarende borgermøder sted i 37 andre lande verden rundt. Det begyndte i Australien, længe før danskerne stod op, og sluttede i Californien 26 timer senere. I alt ca. 4000 borgere deltog i World Wide Views on Global Warming.

Budskabet fra de hundrede danske deltagere er klart og tydeligt. Det haster meget at få vedtaget en ny klimaaf tale, mener 97 procent af dem. Regeringen bør give aftalen høj prioritet, siger 100 procent. På verdensplan mener 9 ud af 10

deltagere det samme: Det haster og det bør have høj prioritet.

Borgerinddragelse, nu også globalt

Det er første gang, Teknologirådets metoder til borgerinddragelse bliver brugt i et verdensomspændende projekt, og World Wide Views on Global Warming kan ses som et bidrag til at etablere en global offentlighed. Resultaterne kan bruges af alle politisk interesserede til at peje, hvad almindelige mennesker verden over mener om klimapolitikken, når de får lejlighed til at sætte sig ind i tingene og drøfte problemerne med hinanden.

Metoden i World Wide Views

Metoden til at få borgernes holdninger frem i World Wide Views er specielt udviklet til projektet, men bygger på Teknologirådets andre metoder til borgerinddragelse. Metoder som gør det muligt at skabe en gensidig debat og få svar på spørgsmål om komplicerede sammenhænge, som ikke kan belyses ved hjælp af almindelige meningsmålinger.

For eksempel har de 4.000 deltagere verden rundt dannet sig en mening om, hvorvidt i-landene skal skære deres udledninger af drivhusgasser ned med 25 - 40 procent i år 2020.

»Sådan et spørgsmål kan man ikke stille i en almindelig meningsmåling – og gå ud fra at folk forstår det,« påpeger projektleder Bjørn Bedsted.

Deltagerne var udvalgt, så de afspejlede den befolkningsmæssige sammensætning i de lande eller regioner, hvor møderne blev afholdt. De fik fælles viden i form af en 40 siders pjece og fire videoer. Begge dele bygger på forskning, der er vurderet af FN's Klimapanel og på oplysninger, der er tilgængelige i FN's Klimasekretariat. Arrangørerne af de 44 borgermøder deltog på forhånd i et fælles træningsseminar med henblik på at sikre ensartede møder og sammenlignelige resultater.

I løbet af dagen drøftede deltagerne de mange problemstillinger i mindre grupper. Efter hver af de fire runder gav deltagerne individuelt deres svar på spørgsmålet der var sat til debat. »Vi beder deltagerne om at lytte til hinanden og afklare argumenterne for og imod. Men de stemmer hver for sig, og vi har været meget omhyggelige med at sige til dem, at de skal følge deres egen overbevisning,« understreger Bjørn Bredal.

Ved dagens slutning formulerede hver gruppe dog en fælles anbefaling til de delegerede ved klimakonferencen i København.

Resultaterne fra World Wide Views, fra alle de deltagende lande, blev straks offentliggjort på hjemmesiden wwviews.org. Resultaterne bliver dybdeanalyseret med henblik på overdragelse af en samlet rapport til de delegerede fra alle deltagende lande.

Beskedne danskere

På spørgsmålet om, hvor meget de vidste om klimaforandringerne og deres konsekvenser før de sagde ja til at deltage i World Wide Views, svarer kun 15 procent af de beskedne danskere, at de vidste en masse, mens en tredjedel siger, at de kun vidste lidt eller slet ingen ting. I de fleste andre lande mente deltagerne at vide mere.

Det næste spørgsmål blev stillet på baggrund af den viden, deltagerne blev præsenteret for og de diskussioner de havde ved deres bord, og det lød: Hvor bekymret er du så nu for klimaforandringer? 27 procent af danskerne svarer at de er "meget bekymrede", 52 procent er "ret bekymrede", 21 procent er "ikke" eller kun "en anelse bekymrede".

Hvilke lande var med?

Udover Danmark var der World Wide Views borgermøder i følgende 37 lande:

Australien, Bangladesh, Belgien, Bolivia, Brasilien, Cameroun, Canada, Chile, Egypten, Etiopien, Finland, Frankrig, Holland, Indien (Delhi, Bangalore), Indonesien (Jakarta, Makassar), Italien, Japan, Kina, Malawi, Maldiverne, Mali, Mocambique, Norge, Rusland, Saint Lucia, Schweiz, Spanien, Storbritannien, Sverige, Sydafrika, Taiwan, Tyskland, Uganda, Uruguay, USA (Arizona, Californien, Colorado, Georgia, Massachusetts), Vietnam, Østrig.

Støtte til vidtgående klimaaftale

Bekymringen er større i resten af verden end i Danmark – med Japan og Rusland som markante undtagelser. I gennemsnit siger 62 procent af deltagerne verden over, at de er "meget bekymrede". Størst er bekymringen i Bolivia, Mali, Malawi, Mocambique og Sydafrika hvor mere end 90 procent erklærer sig "meget bekymrede".

Hvis nogen så nærer bekymring for danskerne opbakning til en klimaaftale med klare og vidtgående forpligtelser, bliver den dog afkræftet af svarene på de to næste spørgsmål. Halvdelen af de danske deltagere støtter EU's erklærede målsætning: At begrænse den globale opvarmning til to grader over det førindustrielle niveau. Den anden halvdel af deltagerne, 45 procent, går også ind for dette mål, men de mener, at det ikke er nok. Opvarmningen bør begrænses til det nuværende niveau eller helt neutraliseres, så man vender tilbage til det førindustrielle niveau, siger de.

I stærk kontrast til de mange regeringer verden over, som vægrer sig ved at afgive suveræniteten og knytte sanktioner til deres forpligtelser, mener 45 procent af de danske deltagere – ligesom halvdelen af deltagerne i resten af verden – at straffen for at smyge sig uden om sine forpligtelser skal være så hård, at der ikke er noget at vinde derved.

Krav om stærke forpligtelser

FN's klimapanel har vurderet, at udledningerne af drivhusgasser fra de såkaldte Annex I-lande,

Udgiver

Teknologirådet
Antonigade 4
DK - 1106 København K
Tel. 33 32 05 03
rtt@tekno.dk

Abonnement

Gratis pr. email
Tilmelding på:
rtt@tekno.dk
Tidligere nyhedsbreve findes på:
www.tekno.dk/rtt.htm

ISSN: 1602-4311

dvs. USA, Canada, Japan, Australien, New Zealand og næsten alle lande i Europa inklusive Rusland, skal begrænses med 25 – 40 procent i år 2020 sammenlignet med 1990, for at gøre det muligt at nå 2-graders målet.

Den målsætning fik støtte fra 66 procent af de danske deltagere. 30 procent mente, at udledningerne skal begrænses mere end 40 procent. De tilsagn, Annex I-landene har givet indtil nu, vil sammenlagt begrænse udledningerne mindre end 25 procent.

Mere end halvdelen af deltagerne mente desuden at de store udviklingslande med betydelig økonomisk indkomst og omfattende udledninger (f.eks. Brasilien, Kina, Indien, Indonesien, Mexico, Saudi-Arabien og Sydafrika) bør forpligtes til reducere deres udslip i forhold til hvor rige de er og hvor store deres udledninger er. De nævnte landes regeringer mener, at det er at gå for vidt. 29 procent af deltagerne i World Wide Views mente, at man bør gå videre.

Lavindkomstlande som Maldiverne, Mali, Bolivia, og Filippinerne skal have mulighed for at øge deres udledninger men begrænse stigningen i forhold til hvor rige de er og hvor stort deres udslip er, mente 70 procent af de danske deltagere.

Alle skal dele ansvaret

Dagens sidste spørgsmål handlede om økonomi. Et stort flertal gik ind for stigende priser på fossile brændsler (kul, olie og gas), enten i alle lande (34 procent) eller i alle lande undtagen lavindkomstlande (42 procent). 16 procent var imod prisregulering.

Næsten alle går ind for, at der oprettes et globalt finansieringssystem som tilvejebringer støttemidler til at lette udviklingslandenes tilpasning og omlægning af deres energisystemer.

Alle lande undtagen de mindst udviklede skal være med til at finansiere tilpasningen og omstillingen – under hensyn til deres udledninger, indkomster og befolkningens størrelse, mente de fleste af de danske deltagere.

Ved dagens slutning formulerede alle grupper en kort skriftlig anbefaling. De gennemgående træk ved de femten danske anbefalinger er, at det haster med en stærk og bindende, ambitiøs klimaaftale, der hurtigt fører til nedskæring af drivhus-udledningerne. Alle skal tage ansvar og alle skal bære deres del af byrderne, så godt de kan, men de velhavende lande skal føre an. De danske deltagere lægger stor vægt på forskning og udvikling af alternativ energi. CO₂-afgifterne skal op og en global klimafond skal støtte en hurtig udbredelse af ny teknologi til alle lande.

Større krav i vore nabolande

Danskerne lægger op til en vidtgående klimapolitik, sammenlignet med de aktuelle forhandlin-

ger. Men deltagerne i mange andre lande vil gå videre, og bekymringen for klimaforandringer er stor i de øvrige nordiske lande og Tyskland.

Dagsorden for COP 15 og spørgsmål til borgerne

De spørgsmål de ca. 4000 borgere skulle tage stilling til, omhandlede emnerne på dagsordenen for COP15 – altså de centrale spørgsmål, der forventes at blive forhandlet. Det drejer sig om følgende:

Fælles vision for handlinger på langt sigt

Herunder globale mål for reduktion af udledninger inden midten af det 21. århundrede

Bindende mål for reduktioner

Herunder de lande, som allerede er medlemmer af Kyoto-protokollen samt USA og andre lande med høj udledning og stor kapacitet til at skære ned på deres udledninger.

Begrænsning af udledninger fra andre lande

Særligt fokus på store mellemindkomstlande med høje udledninger.

Tilpasning

Samarbejde og støtte til opbygning af kapacitet, der sætter lande i stand til at håndtere negative konsekvenser af klimaforandringer.

Teknologioverførsel

Samarbejde og støtte til udvikling og hurtig overførsel af klimasikre teknologier med lavt kulstofforbrug.

Økonomi og finansiering

COP15 skal beslutte, hvordan der skaffes økonomiske midler til finansieringen af tilpasning til klimaforandringer og udbredelse af bedre teknologier.

Læs de spørgsmål borgerne debatterede og informationsmaterialet her:

<http://www.wvviews.org/node/215>

I Norge, som ellers ligner Danmark på mange punkter, går et flertal af deltagerne ind for at standse den globale opvarmning på det nuværende niveau og støtter en aftale om nedskæring på mere end 40 procent i år 2020, med strenge sanktioner, hvis man ikke overholder aftalen. Nordmændene mener, i højere grad end danskerne, at fattige udviklingslande skal undtages fra forpligtelser. Også svenskere og finner vil have skrappe målsætninger og går mere ind for højere priser på olie, kul og gas.

Sammenlignet med resten af de rige lande ligger danskernes krav lidt under gennemsnittet, men forskellen er ikke markant.

Udgiver

Teknologirådet
Antonigade 4
DK - 1106 København K
Tel. 33 32 05 03
rtt@tekno.dk

Abonnement

Gratis pr. email
Tilmelding på:
rtt@tekno.dk
Tidligere nyhedsbreve findes på:
www.tekno.dk/rtt.htm

ISSN: 1602-4311

Hvad vil amerikanerne?

Hvis man, tror, at amerikanerne er fodslæbende i klimaspørgsmålet, må man tro om igen, ifølge de fem borgermøder i USA. Der erklærede deltagerne sig langt mere bekymrede end danskerne, om end de ikke prioriterer en hurtig klimaaftale slet så højt.

På spørgsmålet om aftalens langsigtede mål er amerikanerne noget mere polariserede end danskerne. 9 procent kan godt acceptere en temperaturstigning på mere end to grader. Til gengæld er der dobbelt så mange som i Danmark, der kræver en meget radikal omstilling. Hele 21 procent, hver femte amerikaner, går ind for at føre verdens klima tilbage til tilstanden før den industrielle revolution.

Om USA så selv skal gøre noget ved det? Ja, faktisk siger 31 procent af amerikanerne, ligesom danskerne, at udledningerne i 2020 skal beskæres med mere end 40 procent, mens lidt over halvdelen mener, at nedskæringer på mellem 25 og 40 procent er passende. Kun seks procent af amerikanerne siger, ligesom præsident Barack Obama og flertallet i Repræsentanternes Hus, at en nedskæring til nogle få procent under 1990-niveauet i 2020 må være nok i første omgang! Danskerne går mere ind for højere pris på fossile brændsler og økonomisk støtte til den fattige del af udviklingslandene end amerikanerne.

Hvem blev inviteret og deltog i det danske møde

1.000 borgere blev inviteret til at deltage i det danske borgermøde. Invitationerne blev sendt til et udsnit af befolkningen, fundet ved udtræk fra Folkeregisteret.

461 sagde ja til at deltage. Det er den højeste svarprocent Teknologirådet nogensinde har oplevet på invitationer til borgermøder.

Af de 461 blev 100 udvalgt med henblik på at sikre den bedst mulige repræsentativitet.

På selve dagen deltog 47 kvinder og 49 mænd. Med hensyn til alder var halvdelen under 50 år – med flest (36) i aldersgruppen 31-50 år – resten var over 50. Der var 51 fra Sjælland og Bornholm, 45 fra Fyn og Jylland. 66 bor i byer, og 30 på landet. Deltagernes uddannelsesbaggrund er meget blandet, butiksassistent, revisor, skolelærer, HTX-studerende, smed, sætteskipper og meget mere – generelt er uddannelsesniveaet højere end i befolkningen som helhed

Også udviklingslande vil gå langt

I udviklingslandene som helhed er 80 procent "meget bekymrede", og kravet om en aftale med

stærke sanktioner som går videre end 2-gradersmålet har større opbakning end i Danmark.

I Kina er der generelt noget større usikkerhed og knap så stærk støtte til en ambitiøs aftale med stærke sanktioner som i Danmark. Det er dog kun et lille mindretal, der mener, at udviklingslandene ikke skal påtage sig bindende reduktionsmål, sådan som den kinesiske regering ellers officielt fastholder. 41 procent af de kinesiske deltagere går ind for, at de store udviklingslande med høje udledninger ikke alene skal begrænse *stigningen* i deres udledninger, men faktisk vende stigningen til et *fald*. Der er dog stor afstand til det danske borgermøde, hvor det store flertal mente, at lande som Kina skal have samme forpligtelser som i-landene, eller i hvert fald skære deres udledninger ned.

Når det kommer til finansieringen, mener kineserne i højere grad end danskerne, at de rige lande skal betale. De fleste kinesere svarer dog, ligesom næsten alle danskere, at lande som Kina selv skal være med til at betale til fattigere lande.

Demokratisk underskud

Teknologirådet har gennem 20 år udviklet metoderne til at inddrage borgerne i vurderingen af komplicerede spørgsmål om teknologierne og deres udvikling.

»I Europa oplever vi en mangel på offentlighed. Den bliver ikke mindre af, at beslutningerne rykkes op på globalt plan,« siger Teknologirådets sekretariatschef, Lars Klüver. Det gælder ikke kun for klimaet, men også for verdensøkonomi og frihandel, bæredygtighed, fattigdom, sygdomme og befolkningsvækst.

Teknologivurdering skal ikke overlades til eksperterne. Med borgerhøringer, konsensuskonferencer og nu med idéen om de globale borgermøder søger Teknologirådet at indføre et lag mellem den ofte polariserede debat i medierne og den hjemlige debat ved middagsbordet, eller hvor man nu sidder privat og danner sig sine meninger, forklarer Lars Klüver.

I Danmark er det ret almindeligt at søge borgerne inddraget i beslutningerne, og FN's Årskonvention fastslår, at det bør ske i alle lande. Men betydningen af det varierer fra land til land. »I Indien er det en stor udfordring, at få dem med en forkert plet i panden til at snakke med dem, der har en rigtig plet i panden. I Japan er det i sig selv en stor oplevelse at mødes i øjenhøjde. Tænk at diskutere på lige fod med en ekspert, en ældre professor! I Kina har det i sig selv en særlig mening, at man gør det og at det tillades,« påpeger Lars Klüver.

I nogle af landene var det første gang, man deltog i et projekt med borgerinddragelse. »Vores samarbejdspartnere forstod godt idéen med det, men nogle af dem troede i begyndelsen, at dette

Udgiver

Teknologirådet
Antonigade 4
DK - 1106 København K
Tel. 33 32 05 03
rtt@tekno.dk

Abonnement

Gratis pr. email
Tilmelding på:
rtt@tekno.dk
Tidligere nyhedsbrev findes på:
www.tekno.dk/rtt.htm

ISSN: 1602-4311

var led i en klimakampagne, som gik ud på at mobilisere civilbefolkningen og få den til at rykke i en bestemt retning. Det er det jo ikke. Vi skal ikke fortælle borgerne, hvad de skal mene. De skal fortælle os, hvad de mener,« siger projektleder Bjørn Bedsted.

Hvor kom pengene fra?

Word Wide Views on Global Warming er arrangeret af Teknologirådet i samarbejde med Det Danske Kulturinstitut. De danske og norske udenrigsministerier har hver bevilget en million kroner, øremærket til at finansiere de fattigste landes deltagelse i det globale borgermøde. De øvrige partnerlande har selv finansieret deres deltagelse.

Hvis du vil vide mere om projektet:
Koordinator på hele World Wide Views on Global Warming er Bjørn Bedsted, tlf 33455368.
Læs om projektet på www.wvviews.org

Fra Rådet til tinget udgives af Teknologirådets sekretariat. Redaktør Ida Leisner. Dette nummer er skrevet af freelancejournalist Ebbe Sønderriis.

De sidste fem numre af Fra rådet til tinget

- Nr. 263: Jagten på det idelle fødevaremærke
- Nr. 262: Teknologi og marginalisering
- Nr. 261: Et 91-strengt AF-system
- Nr. 260: Trængsel og kørselsafgift
- Nr. 259: Prise vil passe på privatlivet

Fra rådet til tinget stilles alene til rådighed for visning/læsning. Det er ikke tilladt at kopiere, hverken på papir, elektronisk eller i digital form. Der må dog tages kopi til egen personlig brug, jf. Ophavsretslovens § 12. Der må kun citeres med kildeangivelse og kun linkes til visninger på måder, der fører hen til Teknologirådets hjemmeside. Yderligere rettigheder til materialet kan aftales ved henvendelse til redaktør Ida Leisner

Udgiver
Teknologirådet
Antonigade 4
DK - 1106 København K
Tel. 33 32 05 03
rtt@tekno.dk

Abonnement
Gratis pr. email
Tilmelding på:
rtt@tekno.dk
Tidligere nyhedsbreve findes på:
www.tekno.dk/rtt.htm

ISSN: 1602-4311